

Aleg. LXXXV.

Sprawozdanie

komisji podatkowej z dnia 5. kwietnia 1876 o wniosku posła Krzczunowicza, odnoszącym się do zniżenia opłat od przenoszenia własności rzeczy nieruchomości, zaprowadzenia opłat od interesów giełdowych i od wyroków rozjemczych sądów giełdowych, zaprowadzenia zmian w postępowaniu władz podatkowych przy wymierzeniu należitości i podatków, i pomnożenia liczby urzędów podatkowych w kraju naszym.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 30. marca b. r. przekazał Wysoki Sejm specjalnej komisji podatkowej do zdania sprawy wniosek posła Krzczunowicza następującej treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem czyni na podstawie §. 19. statutu krajowego wniosek:

1. Ażeby należitości prawne od przelewania prawa własności i prawa użytkowania rzeczy nieruchomości zostały zniżone;
2. ażeby zaprowadzone zostały opłaty od interesów giełdowych i od wyroków rozjemczych sądów giełdowych, wymierzane od wartości rzeczy, która jest przedmiotem interesu lub wyroku.

II.

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd:

1. Ażeby wydane zostało do c. k. urzędów skarbowych rozporządzenie pouczające, że opuszczenia w należnościach prawnych, postanowione w rozporządzeniu Ministerstwa skarbu z dnia 3. maja 1850 (Dz. u P. Nr. 181) stosują się także i do takich posiadłości, które nie są przedmiotem ksiąg gruntowych, i że tych urzędów jest obowiązkiem wysledzać z urzędu okoliczności, które na przyznanie opuszczenia i na miarę onego wpływają;
2. ażeby wydane zostało do urzędów skarbowych rozporządzenie, że w przypadkach przelewania prawa własności do rzeczy nieruchomości, zmiana w aktach ewidencji podatkowej t. j. zapisanie nowego nabywcy jako posiadacza tej rzeczy, ma być przeprowadzona jak najrychlej, a mianowicie nie później, niż wymierzenie należności od aktu prawnego, własność przelewającego;
3. ażeby rozporządzenia c. k. urzędów skarbowych w moc których:
 - a) wymierzają się należności skarbowe od przeniesienia własności:
 - b) przypisują się podatki osobom, które takowych przedtém nie płaciły, alba też zwiększają się kwoty podatkowe strón poszczególnych:
 - c) wymierają się podatki domowo-czynszowe i dochodowe bez fasyi, albo niezgodnie z fasyą przez obowiązane podaną;
 - d) odpisują się podatki z powodu szkód elementarnych, lub z innych powodów specjalnych; doręczane były stronom wcześniej i razem z dokładnem, dla strón zrozumiałém tych rozporządzeń uzasadnieniem:
4. ażeby ilość c. k. urzędów podatkowych w królestwie Galicyi i Lodomerji z Wielkiem księstwem Krakowskiem, lub przynajmniej ilość urzędników przy urzędach podatkowych obecnie istniejących była powiększona.

Komisya podatkowa wywiązując się z otrzymanego polecenia przekłada następujące sprawozdanie:

Tak zwane należności prawne, wymierzone od przelewania praw własności i praw użytkowania rzeczy nieruchomości ustawą z roku 1850 zaprowadzone, od pierwszej chwili okazały się być szczególnie w kraju naszym, nader uciążliwemi.

Opłaty te przez państwo pobierane, same przez się niekoniecznie są sprawiedliwemi i wymaganiom zdrowego systemu podatkowego nie odpowiadają; lecz mogą one jeszcze być znośnemi w krajach obfitujących w kapitały, gdzie dobrobyt kwitnie i gdzie transakcje dotyczące własności rzeczy nieruchomości odbywają się swobodnie, bez nacisku okoliczności zewnętrznych i od woli pozbywającego swoją własność niezawisłych. W naszym kraju jednak tak ubogim, opłaty takie, zmniejszające wartość kapitałową nieruchomości i dotykające nie dochodu lecz samego źródła dochodów, są wprost nieznośnemi.

Są one jeszcze uciążliwsze, jeżeli wymierzone i ściągane bywają od przelewania własności nieruchomości w drodze spadkowej, t. j. w czasie, gdzie spadkobierca zwykle mnogie wydatki pokrywać, rodzeństwo spłacać, gospodarstwo rozpoczynać musi i t. p.

Cała ludność jęczała pod brzemieniem tych ciężarów, a skoro tylko weszła w życie reprezentacya kraju, przed którą ludność skargi zanieść mogła, nie minęła prawie

żadna sesja sejmowa, w której by liczne petycje i wnioski nie domagały się zniesienia a przynajmniej zniżenia tych opłat.

Wniosek posła Krzeczunowicza ustęp I. ad 1. jest przeto wyrazem uprawnionych życzeń całego kraju, życzeń którym Wysoki Sejm już kilkakrotnie uchwałami swojemi wymowny dał wyraz. Komisya podatkowa nie waha się przeto uczynić wniosek na przyjęcie ustępu I. alinea 1. wniosku posła Krzeczunowicza z tym jedynie objaśniającym dodatkiem, że żądamy zniżenia tylko tych opłat, które od wartości przedmiotu bywają wymierzone, ponieważ opłaty inne nie są tak wysokie i uciążliwe.

Komisya uważała za potrzebne, zwrócić uwagę władzy ustawodawczej państwowej także na jeden szczegół ustawodawstwa o należnościach prawnych, który w obecnym stanie tego ustawodawstwa jest dla nas bardzo uciążliwym a nawet niesprawiedliwym.

Rozporządzeniem z dnia 3. maja 1850 L. 181 dz. u. p. dozwolone zostały opuszczenia z należności od przelewów własności rzeczy nieruchomych w miarę lat, które od przedostatniej zmiany posiadania upłynęły. Rozporządzenie to jednak czyni obniżenie należności dla rzeczy nieruchomych, które są przedmiotem ksiąg hipotecznych, zawisłem od tego, czy przedostatnia zmiana posiadania uwidoczniłą jest w księgach hipotecznych.

Postanowienie to zdaje nam się być ze wszechmiar nieuzasadnionem.

Albowiem przyznawanie obniżenia w miarę lat — które od przedostatniej zmiany posiadania upłynęły — zasadza się na przypuszczeniu, że każda nieruchomości w przecięciu co 10 lat w inne przechodzi ręce, że zaś ciężar tego podatku byłby nierównie oddzielanym, gdyby od ruchomości, które w ciągu 10 lat kilka razy posiadaczy zmieniają, ten sam opłacano podatek co od ruchomości, raz tylko w tym okresie przeniesionej. To zdaje się być ratio legis. — Ale w jakim związku ta zasada stać może z księgami hipotecznymi, trudno odgadnąć.

Sądziliśmy przeto, że tę niekonsekwencyę w ustawie usunąć należy, i dla tego projektujemy do uchwalenia jeszcze jedną alinę do ustępu I. dążącą do tego, aby obniżenie należności, w myśl rozporządzenia z dnia 3. maja 1850 L. 181 D. u. p. się należące, przyznawane było także względem nieruchomości przedmiotem ksiąg hipotecznych będących, bez względu na to, czy przedostatnia zmiana posiadania w tych księgach uwidoczniłą była lub nie.

Wprawdzie zaprowadziły urzędy wymierzające należności prawne praktykę taką, że względem nieruchomości, nie będących przedmiotem ksiąg hipotecznych obniżenia wcale nie przyznawają.

Lecz nie wiadomo nam, na czym opiera się ta praktyka, która zdaniem naszym duchowi i treści rozp. z dnia 3. maja 1850 L. 181 d. u. p. wręcz jest przeciwną, zwłaszcza gdy późniejsze rozporządzenie Ministeryalne z dnia 24. maja 1853 L. 16455 wyraźnie powiada, że rozporządzenie z dnia 3. maja 1850 nie miało zamiaru żądać rzeczy niemożliwej, i że obniżenie przyznanem być ma bez względu na stan ksiąg hipotecznych, jeżeli wpisanie przedostatniej zmiany posiadania było niemożliwem.

Otóż jest rzeczą pewną, że wpisanie do ksiąg hipotecznych jest niemożliwem, gdzie takich ksiąg wcale nie ma.

Słusznie więc wnioskodawca sądził, że dla uchylenia tych nadużyć wystarczy rozporządzenie w drodze administracyjnej, wskazane w ustępie II. al. 1. wniosku i że na to aktu ustawodawczego nie potrzeba.

Jest także rzeczą naturalną, że urzędy przy wymierzaniu należności prawnych powinny wysledzać wszystkie okoliczności na wymiar należności wpływające, a zatem nie tylko okoliczności na korzyść skarbu państwa, ale także i na korzyść strony opodatkowanej przemawiające, bo nic zgubniejszego nad system czysto fiskalny w sprawach podatkowych.

Potrzeby te znajdują wyraz w ustępie II. alinea 1. wniosku pośła Krzczunowicza, z którym komisya w zupełności się zgadza.

P. wnioskodawca zapobiegł także zarzutowi, że stan finansów austriackich na obniżenie należności prawnych nie pozwala; wskazuje on bowiem źródło z którego niedobór ztąd powstały pokryć można i z którego Rząd dotychczas z niewiadomych przyczyn czerpać się wahał.

Tem źródłem jest podatek giełdowy, t. j. opłaty od interesów giełdowych i wyroków rozjemczych Sądów giełdowych, jak je wniosek p. Krzczunowicza projektuje.

Wyczerpujące ze wszech miar i przekonywające uzasadnienie tego wniosku jakie znajdujemy w mowie wnioskodawcy, mianej z powodu pierwszego czytania na posiedzeniu Wys. Sejmu z dnia 3. marca 1876, — uwalnia komisję od obowiązku, wdawania się w dalsze wywody i uzasadnienia, gdyż tak ogólne poglądy jak i szczegółowe cyfry jakie nam mowca przytoczył wniosek jego aż nadto usprawiedliwiają.

Na mocy §. 19. statutu krajowego Sejm ma prawo a zatem i obowiązek czynienia podobnych wniosków skoro takowe krajowi naszemu ulgę przynoszą i sprawiedliwszy rozkład podatków umożliwiają. Jest bowiem rzeczą wiadomą, że znaczna część kapitałów się ukrywa tak, że opodatkowanie jej nie dosięga, a zatem rolnictwo handel i przemysł niestosunkowo wielką część podatków bezpośrednich ponosić muszą.

Wniosek pośła Krzczunowicza względem zaprowadzenia opłat giełdowych temu w części przynajmniej zaradzi, dotknie przynajmniej w części kapitały teraz nie opodatkowane i przyczyni się do usunięcia przywileju podatkowego giełdowym interesom i wyroków giełdowych sądów rozjemczym przyznanego, nie licującego bynajmniej z równością wszystkich obywateli w obec prawa.

Ustęp II. alegat 2 i 3 wniosku pośła Krzczunowicza dąży do polepszenia manipulacji urzędów skarbowych, których potrzebę wnioskodawca dostatecznie uzasadnił.

Komisya zgadza się w zupełności z zapatrywaniem wnioskodawcy, i sądzi, że ściśle wykonanie uchwały w ustępie II. al. 2. wyrażonej, nie tylko panujący zamęt w opodatkowaniu, w ewidencji posiadania, i t. p. usunie, ale nadto przyczyni się do tego, że urzędy nie będą tak pochopnie jak dotychczas wymierzać należności od wszelkich aktów prawnych, choćby najwyraźniej piętno nieważności na sobie noszących, czem dotychczas ludność na niezliczone utraty narażają.

Zawarte w ust. II. ali. 3 żądanie, by do rozporządzeń wymierzających podatki i należności prawne wydawane były motywa, jest tylko naturalnym wynikiem prawa re-

kurowania od takich rozporządzeń. Nieznając powodów rozporządzenia, ułożenie stosownego rekursu jest niepodobnem.

Komisyja zgadza się także z tem, że powiększenie ilości urzędów podatkowych, a przynajmniej ilości etatowych urzędników przy tych urzędach jest niezbędnie potrzebnem.

Na poparcie tego zdania niechaj posłużą jeszcze następujące cyfry:

We wszystkich innych krajach koronnych razem wzięwszy, przypada jeden urząd podatkowy na 6·5 mil kw. i 19.060 mieszkańców, w Galicyi zaś przypada jeden urząd podatkowy na 19·25 mil kwadratowych i 73190 mieszkańców. Różnica ta jest tak rażąca, że nasz wniosek dalszego usprawiedliwienia nie wymaga.

Na końcu uważała komisyja za swój obowiązek zwrócić uwagę na to, że wymierzanie należitości oddaniem jest częstokroć przy urzędach podatkowych w ręce urzędników, po których znajomości ustaw cywilnych i dokładnego zrozumienia tak zawilej ustawy o należitościach prawnych z niezliczoną liczbą późniejszych rozporządzeń — spodziewać się nie można — a ponieważ system fiskalny jest panującym, przeto tacy urzędnicy w wypadkach wątpliwych większe należitości wymierzają, aniżeli istotnie się należy.

Dla tego dodała komisyja jeszcze alinę 5. do ustępu II.

Komisyja podatkowa wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I.

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskim czyni na podstawie §. 19 statutu krajowego wniosek:

1. Ażeby należitości prawne od przelewania prawa własności i prawa użytkowania rzeczy nieruchomych wymierzane od wartości przedmiotu zostały zniżone:
2. ażeby dla posiadłości, które są przedmiotem ksiąg hipotecznych, obniżenie wspomnianych należitości, przyznawane w miarę lat, które upłynęły od ostatniego przelania praw (art. II. rozp. Minist. z 3. maja 1850 l. 181 dz. u. p.) następowało także w tych przypadkach, w których przedostatnia zmiana posiadania nie była w księgach hipotecznych uwidoczniłą.
3. ażeby zaprowadzone zostały opłaty od interesów giełdowych i od wyroków rozjemczych sądów giełdowych, wymierzane od wartości rzeczy, która jest przedmiotem interesu lub wyroku.

II.

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskim wzywa c. k. sąd:

1. ażeby wydane zostało do c. k. urzędów skarbowych rozporządzenie pouczające, że opuszczenia w należitościach prawnych, postanowione w rozporządzeniu Ministerstwa skarbu z dnia 3. maja 1850 (Dz. u P. Nr. 181) stosują się także i do takich posiadłości, które nie są przedmiotem ksiąg hipotecznych, i że tych urzędów jest obo-

wiązką wysledzać z urzędu okoliczności, które na przyznanie opuszczenia i na miarę onego wpływają.

2. aby wydane zostało do urzędów skarbowych rozporządzenie, że w przypadkach przełania własności do rzeczy nieruchomości, odpowiednia zmiana w aktach ewidencji podatkowej ma być przeprowadzona jak najrychlej, a mianowicie nie później, niż wymierzenie należności od aktu prawnego, własność przelewającego.
3. ażeby rozporządzenia, c. k. urzędów skarbowych w moc których:
 - a) wymierzają się należności skarbowe od przeniesienia własności;
 - b) przypisują się podatki osobom, które takowych przedtem nie płaciły, albo też zwiększają się kwoty podatkowe stron poszczególnych;
 - c) wymierzają się podatki domowo-czynszowe i dochodowe bez fasyi, albo niezgodnie z fasyą przez obowiązane podaną;
 - d) odpisują się podatki z powodu szkód elementarnych, lub z innych powodów specjalnych; doręczane były stronom wcześniej i razem z dokładnym, dla stron zrozumiałym tych rozporządzeń uzasadnieniem;
4. ażeby ilość c. k. urzędów podatkowych w królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem, lub przynajmniej etatowa ilość urzędników podatkowych była powiększona.
5. ażeby wymiar należności prawnych powierzony był urzędnikom do rozpoznawania aktów prawnych należycie ukwalifikowanym.

Krzesznowicz
przewodniczący.

Fruchtman
sprawozdawca.